

Copyright © 2021 T.C. Gençlik ve Spor Bakanlığı
<http://genclikarastirmalari.gsb.gov.tr/>
 Gençlik Araştırmaları Dergisi • Ağustos 2021 • 9(24) • 5-20

ISSN 2147-8473
 Başvuru | 09 Mart 2021
 Kabul | 28 Temmuz 2021

Gençler İçin 21. Yüzyıl Becerileri ve Dijitalleşen Dünyanın Gereklilikleri: Yeni Okuryazarlıklar

*Ayşe Elif Posos Devrani**

Öz

Değişen dünyada toplumların geleceği konumundaki gençlerin ihtiyaç duydukları yetkinlikler, farklı disiplinlerin alan yazınlarında sıklıkla 21. yüzyıl yetkinlikleri başlığı ile karşımıza çıkar. Bu yetkinlik setlerine dair farklı kurum ve kuruluşların yaptığı farklı çalışmalar bulunmaktadır. Ancak temelinde tüm bu çalışmaların ana hatları birbiriyle benzeşmektedir. OECD'nin bilişsel alan, iletişimsel alan, etik/sosyal etki olarak ana kategorilerde değerlendirdiği bu yetkinlikler setinde, tüm kategorilerde dijitalleşmenin izdüşümü görünür. Öyle ki, dijitalleşmenin ve getirdiği yeni beceri ihtiyaçlarının izdüşümlerinde yeni okuryazarlıklara ya da var olan okuryazarlıkların değişimine rastlanır: dijital okuryazarlık ve yeni medya okuryazarlığı.

Bu makale kapsamında OECD'nin 21. yüzyıl yetkinliklerinde dijitalleşmenin bir sonucu - ve sürdürülebilir olması için bir koşul - olarak görülen yeni okuryazarlıkların tanımları tartışıldı. Bu konuda Avrupa kıtası özelinde yaklaşımlardan bahsedildikten sonra, Avrupa ülkeleri arasında en güncel dizin olan 2019 - medya okuryazarlığı endeksinde ilk beş sırada yer alan Finlandiya, Danimarka, Estonya, Hollanda, İsveç incelendi. Sonuç olarak, Avrupa ülkeleri arasında medya okuryazarlık becerilerinin iyileştirilmesi ve bu şekilde muhafaza edilebilmesi için, tek bir ders yerine birçok derse entegre edilen, eleştirel düşünme becerisini merkeze alan, küçük yaştan itibaren verilen, ancak sadece belli bir yaşla sınırlı tutulmayan süreklilik arz eden eğitim politikalarının uygulandığı görüldü.

Anahtar Kelimeler: Yeni Medya Okuryazarlığı, Dijital İletişim, 21. Yüzyıl Becerileri, Dijital Okuryazarlık.

* Dr. Öğr. Üyesi, Türk-Alman Üniversitesi, Kültür ve Sosyal Bilimler Fakültesi, Kültür ve İletişim Bilimleri Bölümü, posos@tau.edu.tr, ORCID: 0000-0002-9550-3879

Abstract

The skills required of individuals and societies in today's changing world are frequently dubbed 21st-century skills in the literature of different disciplines. Though different institutions and organizations have conducted various studies on these skill sets, all of their outlines resemble each other in principle. The OECD divides these skill sets into several main categories, namely, the cognitive domain, communicative domain, and ethical/social impact; yet, the repercussions of digitalization stand out in all categories. In the 21st-century, marked by digitalization, two important literacy stands out when looking at the content of competencies: digital literacy and new media literacy.

This article discusses the definitions of new literacy, which are simultaneously regarded as a consequence of digitalization in OECD's 21st-century skills and as a condition for their sustainability. After mentioning approaches specific to the Europe, we examined the top five countries in the Media Literacy Index 2019 (i.e., Finland, Denmark, Estonia, Netherlands, and Sweden), as it is held to be the most up-to-day index by European countries. We observed that European countries implement different education policies to improve and retain media literacy, including policies that are integrated into a series of lessons as opposed to a single lesson, that revolve around critical thinking skills, that are not limited to a particular age group, and that promote lifelong learning.

Keywords: New Media Literacy, Digital Communication, 21st-Century Skills, Digital Literacy

Giriş

Yirmi birinci yüzyıl becerileri, eğitim, gençlik araştırmaları ve iletişim alanında yapılan çalışmalarda önemli bir anahtar kelime olarak karşımıza çıkar. Eğitimin dönüşümü, öğretmenlerin eğitimi, eğitim politikalarında olduğu kadar, iletişim, iletişim eğitimi gibi birçok uygulama alanında yol haritası belirlenirken başvurulan referanslardan biri olan 21. yüzyıl becerileri setinde, dijitalleşmenin izdüşümüne yeni okuryazarlıklarda rastlanmaktadır: dijital okuryazarlık ve yeni medya okuryazarlığı.

Bu makalede, öncelikle 21. yüzyıl beceri setlerine ilişkin yapılan çalışmaları aktarılacak, bu çalışmalar içerisinde 21. yüzyılda gençlerin ihtiyaç duyacağı okuryazarlık becerilerinin neler olduğu üzerinde durulacaktır. Bilgi okuryazarlığı, dijital okuryazarlık ve medya okuryazarlığı başlıklarında karşımıza çıkan bu becerilerin tanımları yapıldıktan sonra, medya okuryazarlığının tanımı, kavramsal çerçevesi ve stratejik hedeflerine ilişkin farklı görüşleri Anglosakson ekoller ve Avrupa merkezli ekoller olarak aktarılacaktır. Avrupa'nın medya okuryazarlığı eğitimi politikalarına odaklanan bu makalede, Avrupa ülkelerini kapsayan medya okuryazarlığı tanımlama, analiz etme, ölçekleme çalışmalarına değinildikten sonra, bu ülkeler arasında yapılan son medya okuryazarlığı endeksinde en üst sırada yer alan beş ülkenin eğitim alanında yeni medya okuryazarlığı politikaları ve girişimleri aktarılacaktır. Makaleye ülkemizde yeni medya okuryazarlığı

eğitimi alanında belirlenecek ve 21. Yüzyıl becerilerinin edinimine de hizmet edecek bir yol haritasına katkı sağlamak adına önerilerle son verilecektir.

1. Gençleri Geleceğe Hazırlayan Beceriler Seti: 21. Yüzyıl Becerileri

21. yüzyıl, teknolojinin hızla değiştiği, bu değişikliklerin günlük hayatın akışını ve rutinini yine hızlı şekilde değiştirdiği bir yüzyıl olmaktadır. Dijitalleşen dünya, toplumlar ve bireyler arasında yeni bir eşitsizliğin hiç olmadığı kadar önemli bir hale gelmesine zemin oluşturmuştur: dijital eşitsizlik. Bireylerin dijitale erişimi kadar, erişilen dijital araçlar ve hizmetleri doğru kullanabilme, bu kullanımların sebep olabileceği riskleri ya da sunabileceği fırsatları fark edebilme gibi beceri setlerindeki farklılıkları ifade etmek için kullanılan dijital eşitsizlik, yine dijitalleşme ekseninde sıkça kullanılan iki kategorik tanımı yeniden düşünmemize vesile olur: Dijital yerliler ve dijital göçmenler. Persky, dijital yerlileri doğduğu zaman itibarı ile dijitalleşen dünyanın doğal bir üyesi konumunda olan 1980 doğumluları tanımlamak için kullanırken, dijital araçları sonradan öğrenmek durumunda kalan 1980'den önce doğan nesli dijital göçmen olarak kategorize eder. Oysa sadece doğum tarihine dayanan böylesi bir kategorileştirme, dijital eşitsizliği göz ardı eden bir bakış açısının tezahürüdür. Zira aynı dönem içerisinde doğan ancak dijitale erişimi, dijital yetkinlikleri aynı olmayan iki bireyin, dijital nesil anlamında aynı kategoride değerlendirilmesi beklenemez.

21. yüzyıl yetkinlikleri, farklı kuruluşlar ve inisiyatifler tarafından eğitim politikaları çerçevesinde değerlendirilmiştir. Bu kuruluşlardan en önde gelenlerden biri olan OECD, 2009 yılında yayınladığı raporda (Ananiadou & Claro, 2009) 21. yüzyıl yetkinliklerini bilişsel alan, iletişimsel alan, etik ve sosyal etki olmak üzere üç ana grupta toplamıştır. Bilişsel alanda enformasyonun kaynak ve ürün olmak üzere iki alt kategoride değerlendirildiği bu çalışmada, bu iki farklı kategori için farklı beceri setleri gerektiği söylenmektedir. İletişim alanında ise, iki alt kategori oluşturulmuştur: a) Etkin iletişim ile b) işbirliği ve sanal etkileşim. Etkin iletişim kategorisi altında bilgi ve medya okuryazarlığı, eleştirel düşünme becerileri yer alırken, işbirliği ve sanal etkileşim kategorisi altında ekip çalışması, esneklik, uyum kabiliyeti gibi birlikte üretimi kolaylaştırıcı beceriler yer almaktadır. Son kategori olan etik ve sosyal etkide ise, bilgi iletişim teknolojilerinin kullanımındaki artışın yanı sıra küreselleşme ve çok kültürlülüğün getirdiği değişim ve sorunlar ele alınır. Bu kategorideki başlıklar ise, iki alt başlıkta gruplanmaktadır: sosyal etki ve sosyal sorumluluk. OECD'nin raporunda, sosyal etki tanımlanırken dijitalleşmeye referans verilir ve bilgi iletişim teknolojilerinin sosyal hayat üzerindeki etkisinden yola çıkılarak, bu süreçte hem bireyin hem de toplumun sosyal, kültürel ve ekonomik değişimlerden etkileneceği (ve aslında gerekli yetkinliklere sahip bulunduğu takdirde etkileyeceği) varsayımında bulunulur. Sosyal sorumluluk ile kast edilen ise, OECD tarafından yine bilgi iletişim teknolojilerinden hareketle örneklendirilmiştir:

Kişisel ve sosyal düzeylerde sorumlu kullanımı için kriterler uygulama, potansiyel riskleri kabul etme ve web üzerinde yeterli bir sosyal alışverişi teşvik eden davranış kurallarının kullanımı. Eleştirel düşünme, sorumluluk ve karar verme bu alt boyutla ilişkili becerilerdir. Görülmektedir ki, OECD, 21. yüzyıl yetkinlikleri olarak sunduğu üç yetkinlik setinde de dijitalleşme ve bilgi iletişim teknolojileri üzerinden örneklendirmeye gitmekte ve dijitalleşmeyi merkezde konumlandırmaktadır. Bu sebeple, yine OECD'nin kategorileri üzerinden bir değerlendirme yaparsak, bilişsel, iletişimsel ve etik sosyal etki alanlarının tümünde “okuryazarlık” yetkinlikleri karşımıza çıkar. Bu noktada, 21. yüzyıl yetkinlikleri çalışmalarında en çok karşımıza çıkan okuryazarlık türleri olan bilgi okuryazarlığı, medya okuryazarlığı ve dijital okuryazarlık tanımlarını hatırlamakta fayda olacaktır.

1.1. 21. Yüzyılda Okuryazarlık: Bilgi Okuryazarlığı, Medya Okuryazarlığı ve Dijital Okuryazarlık

Bilgi okuryazarlığına dair UNESCO'nun Prag Deklarasyonunda açıkladığı tanım şu şekildedir (2003): Karşılaşılan sorular ve sorunları sağlıklı bir şekilde ele alabilmek için bilgileri tanımlama, konumlandırma, değerlendirme ve sistematik olarak ele alabilme. Bu tanımda belirtilen yetkinlikler, bilgi toplumunun bir parçası olabilme, etkin bir katılım sergileyebilmenin ön koşulu olmakla birlikte, UNESCO tarafından temel bir insan hakkı olarak görülmektedir (UNESCO, 2003, s. 1). 2000'li yılların başından itibaren, bilgi okuryazarlığının içerik, uygulama ve odak bakımından medya okuryazarlığı ile örtüşmeye başladığı görülür (Leaning, 2019).

Dijital okuryazarlık tanımlarına baktığımızda, günümüzde kitle iletişim araçlarının dijitalleşmesini de içine alan ve medya okuryazarlığı ile bu anlamda kesişen noktalar barındıran tanımlar olduğunu görürüz. Örneğin Martin, dijital okuryazarlığı bireylerin dijital kaynakları belirlemek, erişmek, yönetmek, entegre etmek, değerlendirmek, analiz etmek ve sentezlemek için dijital araçları ve tesisleri uygun şekilde kullanma konusundaki farkındalığı, tutumu ve becerisi olduğunu söylerken başkaları ile dijital araçlar vasıtasıyla iletişime geçip medya içeriği oluşturmayı da tanımın içine ekler (Koltay, 2011, s. 216). 2018 tarihli “medya okuryazarlığı eğitimi” konulu Avrupa Komisyonu raporu, dijital okuryazarlık bilişim ve iletişim teknolojilerini; dijital bilgileri bulmak, anlamak, değerlendirmek, oluşturmak ve iletmek için kullanabilme becerisi olarak tanımlamıştır (Mcdougall et al., 2018, s. 23). Aynı raporda, dijital okuryazarlığın temelde, dijital teknolojileri kullanmak için gereken teknik ve pratik becerileri tamamlayan karşılık gelen beceri ve tutumlara sahip bir tür sosyo-etik bilgi seti olduğu belirtilmektedir. Dijital teknolojilerin gündelik hayat pratiklerindeki konumunu genişletmesiyle, dijital okuryazarlık aktif vatandaşlık biçimlerinde de aranılan bir yetkinlik seti haline gelmiştir.

Leaning, dijital okuryazarlık tanımlarında teknik yeterlilikler ve becerilerden çok daha geniş bir kapsamda ele alma gerekliliğini savunurken, Gilster'in dijital okuryazarlık tanımına referans verir: "Dijital okuryazarlık, salt teknik becerilerle sınırlandırılmamalı, teknoloji odaklı yaklaşımlardan sıyrılarak tuş dokunuşlarındaki marifetin ötesinde dijitalle erişilen bilgi ve fikirlerin işlenmesine odaklanılmalıdır" (Leaning, 2019, s. 5). Medya okuryazarlığı üzerine yapılan çalışmaların Anglosakson ve Avrupa odaklı yaklaşımlar noktasındaki farklılıklarına değinmeden önce, kuramsal yaklaşımlara dair genel bir değerlendirme yapmak faydalı olacaktır. Medya okuryazarlığı üzerine gerek teorik gerekse uygulamalı çalışmalar yürüten akademisyenler ve eğitimciler, farklı bilim dallarından ve farklı ekollerden gelmektedir. Bu farklılıklar, önerdikleri ve/veya uyguladıkları eğitim politikalarının temelinde farklı kuramların bulunmasını mümkün kılar. İlk göze çarpan iki akım, eğitim kuramları ve iletişim kuramlarıdır. İletişim kuramlarının medya okuryazarlığı çalışmalarının temelini oluşturduğu örnekler baktığımızda ise, çalışmanın yapıldığı dönem ve koşullar kadar, araştırmacının ekolünün de şekillendirici gücü dikkat çeker. Örneğin, medyanın etkisinin güçlü olduğu bir yaklaşımdan beslenen kuramsal çerçeve, medya okuryazarlığı eğitimi korumacı bir politika üzerinden inşa etmeye meyilli olacaktır. Lasswell'in hipodermik iğne modelini çıkış noktası alan bir medya okuryazarlığı araştırması, medya etkisini güçlü, izleyiciyi ise pasif olarak konumlandıracaktır. Bir başka örnek, kültürel çalışmalar yaklaşımı üzerinden verilebilir. Stuart Hall'un kodlama kodaçıklama modeli üzerine kurulu bir medya okuryazarlığı araştırmasında, anlamın tek ve değişmez olmadığı söylenecek, dolayısıyla medya okuryazarlığı eğitiminde aktif konumda bulunan izleyicinin ihtiyaçlarına yönelik bir arayış olacaktır.

Medya okuryazarlığı tanımlarına bakıldığında, Anglosakson yaklaşımın ve Avrupa odaklı yaklaşımın birbirinden farklı olduğu görülür. Anglosakson yaklaşım, medya okuryazarlığı kavramının kendisinden ziyade sınırlarını tartışır (Pekman, 2016). Hobbs'un tanımına göre, Anglosakson medya okuryazarlığı yaklaşımında iki temel bulunmaktadır: medyadan alınan mesajların eleştirel bir bakış açısıyla değerlendirilebilmesi ve kendi mesajını oluşturma ve iletebilme becerisi. Avrupa kaynaklı alanyazına baktığımızda ise, bilgi okuryazarlığı, dijital okuryazarlık, bilgisayar okuryazarlığı, sayısal okuryazarlık vb. birçok okuryazarlık tanımının birbirine yakın alanları kapsadığını görürüz. Tüm bu -özünde birbirine yaklaşan ve benzeşen- farklı tanımlamalar ve adlandırmaların Avrupa kıtası genelinde kapsayıcı bir politikaya dönüştürülmesi görevini Avrupa Birliği üstlenmiştir ve Avrupa Komisyonu 2006 yılında Medya Okuryazarlığı Uzman Grubunu bu alandaki analiz ve politikaları gerçekleştirmek üzere görevlendirmiştir (Silver, 2009, s. 18). Bu görev, sadece tanımın içeriği ve sınırlarını çizmekten ibaret değildir. Farklı kültürel

normların farklı ulusal geçmişlerle güçlenmiş ve dile yansımış olduğunu düşünürsek, farklı ülkelerin tanımın içeriğine uygun buldukları isimler de farklılık göstermiştir. Örneğin, Almanca konuşulan ülkelerde yıllardır kullanılan ve müfredatta da kendine bu isimle yer bulan Medienkompetenz (medya yeterliliği) terimi buna örnektir. Avrupa Birliği politikaları çerçevesinde aynı içeriğin yeni bir terimle bağdaştırılması konusunda direnç gösteren Almanca konuşulan ülkeler, derin ulusal kökleri olan kültürel kavramların bir semsiye kavram altında birleştirilmesinin içerik olarak değil ama isim birliği olarak zorluğuna işaret ederler (Bachmair & Bazalgette, 2007). Yine de Avrupa Konseyi ve Avrupa Komisyonu'nun birçok çalışmasında medya okuryazarlığı tanımında bir fikir birliğine varıldığını görmek mümkündür.

Medya okuryazarlığı ve dijital dünyada çocukluk/ergenlik/ebeveynlik üzerine çalışmaları ile tanınan Sonia Livingstone, okuryazarlık sorunlarına artan bir akademik ilginin olduğunun altını çizerken, bu ilgiye dair süregelen akademik çalışmaların medya, kültür, eğitim, insan-bilgisayar etkileşimi ve dijital beşeri bilimleri kapsayan disiplinlerarası bir çalışma alanından beslendiğini söyler (2004). Aslında, Livingstone'un yaklaşımına göre medya okuryazarlığının, yeni medya okuryazarlığı, dijital okuryazarlık ve bilgi okuryazarlığını kapsayan bir çatı terim olarak konumlandırmak doğru olur. Livingstone'un kritiğine benzer ve dikkat çekici bir yorum Buckingham'dan gelir: O'na göre; okuryazarlık metaforunun, çağdaş medya ve güncel iletişim biçimlerinin gerektirdiği becerileri ve yeterlilikleri kapsayan yeni ve geniş bir tanımlamaya ihtiyacı vardır (2010, s. 70). Buckingham'ın çoklu okuryazarlık olarak belirttiği bu yeni beceri seti, müfredatta medya veya dijital okuryazarlık eklemek ya da bilgi ve iletişim teknolojisini farklı bir ders (ya da bir dersin başlığı) olarak konumlandırmakla kazanılabilecek kadar basit bir beceri değildir.

2. Avrupa Ülkeleri ve Medya Okuryazarlık Karneleri

2000'li yıllara dek güncel teknolojiye erişim, güçlü ve geniş bir ağ yapısı vb. maddi kriterlere göre şekillenen medya okuryazarlığı yaklaşımları, Avrupa kıtasında 2000'li yılların başından itibaren yerini daha kapsayıcı ve daha eğitim odaklı bir anlayışa bıraktı. Teknolojiye erişen bireyin, teknolojiyi tüketen değil kullanan bir konumda olması (Sourbati, 2009, s. 248) önem kazandı. Başka bir deyişle teknolojiyi kullanan kişilerin dijital dünyada etkin, üretken ve farkındalığı yüksek bir birey olması çalışmaların hedef noktası haline geldi. Medyanın etkileşime imkan veren bir format kazanmasıyla birlikte, medya okuryazarlığı eğitiminde eleştirel düşünme becerisi merkezi bir pozisyon kazanmaya başladı (Cervi et al., 2010, s. 2).

Daha önce bahsedildiği üzere, medya okuryazarlığı için yapılan tanımlar ve yaklaşımlardaki farklılıklar, dünya alanyazınında görüldüğü gibi Avrupa Birliği içerisinde

de görülmekteydi. Her ne kadar Avrupa Birliği içerisinde medya okuryazarlığının eğitim, vatandaşlık ve demokratik katılımı ilgili stratejik hedefleri olduğu genellemesini yapmak mümkün olsa da (Livingstone et al., 2012), bu stratejik hedeflere hangi kriterlerin ne şekilde sağlanması gerektiğine dair nesnel ve standart bir değerlendirmeye ulaşmak kolay değildi. Avrupa İzleyici Hakları Derneği'nin (European Association of Viewers Interests –EAVI) Avrupa'da 27 farklı ülkede 20 dilde yürüttüğü çalışma, Avrupa çapında medya okuryazarlığı seviyelerini bütünlüklü şekilde analiz etmeyi amaçladı (Celot, 2012, s. 78). Çalışma kapsamında Avrupa özelinde medya okuryazarlığı kavramını tartışmaya açarken iki boyut üzerinden hareket edildi: Kişinin medyayı kullanırken bireysel becerileri ve çevresel faktörler. Bireysel beceriler teknik beceri, eleştirel düşünme ve iletişimsel beceri (iletişim kurarken medyayı araştırmaya becerisi) olmak üzere üç alt başlıkta değerlendirilirken, çevresel faktörlerde dört başlık belirlendi: medya eğitimi, medya politikası, medyanın kullanılabilirliği, medya endüstrisi ve sivil toplum rolleri (Celot, 2012, ss. 78–79). EAVI'nin bu çalışması, Avrupa nezdinde yapılan dizin çalışmalarında önemli bir referans noktası teşkil etti.

Avrupa odaklı gerçekleştirilen medya okuryazarlığı dizinleri arasında, EAVI'nin belirlediği konu başlıklarıyla paralellik gösteren çalışmalardan en dikkat çekici olan, iletişim, siyaset ve eğitim alanlarında referans alınan Marin Lessenski'nin Medya Okuryazarlığı Endeksi çalışmasıdır (Jaakkola, 2020; Joshua Gaston, 2020; Jungar, 2019; Nielsen et al., 2019; Palsa & Salomaa, 2020). Açık Toplum Enstitüsü'nün Avrupa Politikaları İnisyatifi (EuPi-OSI-S) desteğiyle 2017 yılında gerçekleştirilmeye başlanan Avrupa merkezli Medya Okuryazarlığı Endeksi çalışmasında (Lessenski, 2017), 3 ana endikatör başlığı altında değerlendirme yapılarak Avrupa ülkeleri analiz edilmektedir:

- Medya özgürlüğü
- Eğitim (PISA skorlarına göre farklı alanlardaki (bilgi/dijital/eleştirel) okuryazarlık durumları ve nüfusun eğitim seviyesi)
- Güven endeksi
- Yeni katılım şekilleri (E-katılım)

EAVI'nin belirlediği kategoriler ile büyük ölçüde örtüşen bu değerlendirme ölçeği, 2018 ve 2019 yıllarında gerçekleştirilen çalışmalarda da aynı şekilde uygulanmıştır (Leaning, 2019; Lessenski, 2018). 217 yılında 33 Avrupa ülkesinin analizi ile başlayan rapor çalışmaları, 2018 ve 2019 yılında Bosna Hersek ve Makedonya'nın da dahil olması ile birlikte 35 ülke olarak genişletilmiştir. Şimdiye dek açıklanan üç endekste de, Finlandiya, Danimarka, Estonya, İsveç ve Hollanda, İrlanda sıralamanın en üstünde yer alan ülkeler olmuştur. Seneler bazında endeksteeki sıralamaları Tablo 1'de görülmektedir:

Tablo 1. Avrupa Medya Okuryazarlığı Endeksinde İlgili Ülkelerin 2017-2018-2019 Sıralamaları

	2017	2018	2019
Finlandiya	1	1	1
Danimarka	2	2	2
Hollanda	3	3	3
İsveç	6	4	4
Estonya	4	5	5
İrlanda	5	6	6

Makalenin bundan sonraki bölümlerinde, en güncel endeks olan 2019 endeksindeki ilk beş ülke olan Finlandiya, Danimarka, Hollanda, İsveç ve Estonya'nın medya okuryazarlığı eğitim politikaları incelenecek, bu eğitim politikalarında 21. yüzyıl becerileri setinde altı çizilen dijital okuryazarlık ve yeni medya okuryazarlığına ilişkin yaklaşımların olup olmadığı sorgulanacaktır.

2.1. Finlandiya

Finlandiya'da medya okuryazarlığı politikaları ve ulusal medya eğitimi politikasını düzenleyen Eğitim ve Kültür Bakanlığıdır (Ministry of Education and Culture, 2021). Bakanlık, medya okuryazarlığı politikasının temel amacını kapsamlı, kaliteli ve sistematik medya eğitimi sağlamak olarak özetlemiştir. Ayrıca politika, Fin medya eğitiminin güçlü yönlerini, değerlerini ve ilkelerini tanımlamayı, kalkınma ihtiyaçlarını, bu ihtiyaçlara etki eden sosyal, kültürel ve teknolojik eğilimlerin belirlenmesi amaçlamaktadır. Ülkenin medya okuryazarlığına temel bakış açısı, medya okuryazarlığının anlamlı ve iyi bir yaşamı teşvik ettiği ve bunun bir yurttaşlık becerisi olduğu yönündedir. Finlandiya, medya okuryazarlığı politikalarını 2019'da güncellenen rapora göre ülke çapında ve her yaş grubuna uygun düzeyde farklı politikalarla genişletmiştir (Opetus- ja kulttuuriministeriö, 2021). Eğitim ve Kültür Bakanlığının eğitim açısından kilit reformlarından biri de müfredat revizyonlarıdır. Finlandiya Ulusal Eğitim Ajansı (Opetushallitus) erken çocukluk eğitiminden tüm eğitim düzeylerine göre kapsayıcı bir medya okuryazarlığı eğitimi programı sağlamıştır. Gençleri kapsayan bu politika, genel olarak müfredatların düzenlenmesini, medya okuryazarlığının eğitim ve öğretim kapsamında sistematik olarak tanıtılmasını ve içselleştirilmesini kapsamaktadır. Finlandiya'da medya okuryazarlığı eğitimi politikasının yeri, edebiyat, görsel sanatlar, sosyal bilgiler, tarih ve sağlık eğitimi gibi çok sayıda alanın eğitim hedeflerinin gerçekleştirilmesi için temel bir noktada görülmektedir. Medya okuryazarlığı eğitiminde ve kapsamında Erken Çocukluk Eğitimi için Ulusal Temel Müfredatta (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet) belirlenen çok yönlü etkinlik alanlarını belirlemektedir. Belirtilen müfredatta

göre medya eğitiminin temel amacı çocukların desteklenmesinin yanı sıra, toplumsal katılımlarını ve kendilerini ifade etme olanaklarını artırmak ve medyaya eleştirel bir açıyla bakmaktır. Ayrıca çocukluk ve gençlik dönemini kapsayan müfredatlar, medya, eğitim, düşünme ve öğrenme ile ilgili çapraz yeterliliği teşvik etmektedir.

Ülkede gençlere yönelik medya okuryazarlığı politikaları disiplinlerarası öğrenme modülleri etrafında şekillenmektedir. Ayrıca orta öğretimde, lise düzeyinde medya okuryazarlığı yeterliliklerini kapsayan bir medya okuryazarlığı modülü bulunmaktadır. Bu modül, her öğrencinin kendine özgü beceri ve eğilimlerini farklı şekilde ve kendi ilgi alanlarına göre göstermesine olanak tanır. Genel Üst Orta Öğretim için Ulusal Yeni Temel Müfredat (Lukion opetussuunnitelman perusteet päähkinänkuoressa) medya okuryazarlığı ile ilgili mesleki hedefler, iletişim ve etkileşim modüllerini de eğitime dâhil etmiştir. Müfredat, medya becerilerinin ve yeterliliğinin farklı alanlarda derinlemesine kullanımı, mesleki yeterliliklerin kazandırılması, sanatta yeterlilikte öğrencilerin medya ve iletişim becerilerinin geliştirilmesini kapsamaktadır.

2019 Şubat ayında Eğitim ve Kültür Bakanlığı tarafından politikaların güncellenmesi ve günümüze uygun hale getirilmesi “National Audiovisual Institute (KAVI)” ile birlikte gerçekleştirilmiştir (Kavi, 2020). 2019’da gerçekleşen medya okuryazarlığını politikalarını geliştirmede, mevcut durum analizi ve gelecek için öngörülen planların oluşturulması için medya eğitimi üzerine planlama atölye çalışmaları ve öğretim üyeleri ile yapılan görüşmeler kullanılmıştır. Gençlerin medya okuryazarlığı eğitimde de Eğitim ve Kültür Bakanlığı sorumludur. Gençlik politikasının genel amacı, gençlerin büyüme ve yaşam koşullarındaki şartları iyileştirmek, bağımsızlıklarını desteklemek ve topluma katılımlarını arttırmaktır. Kavi tarafından faaliyete sokulan bir diğer girişim, “mediataitokoulu” isimli web sitesi ve farkındalık merkezidir (Ajankohtaista - Mediataitokoulu, 2021). Mediataitokoulu web sitesinin temel amacı medya okuryazarlığına dair farkındalık geliştirmektir. Medya okuryazarlığına dair içerikleri 6 yaş altı, 6-12 yaş, 12 yaşından büyük çocuklar olarak kategorize etmiş ve yaş gruplarına yönelik olarak önerilerde bulunmuştur (Mediataitoviikko, 2020). Ayrıca Finnish Safer Internet Center (FISIC) ülkede medya okuryazarlığını geliştirebilmek adına 2013 yılından beri her yıl medya okuryazarlığı haftası düzenlemektedir (Mediataitoviikko, 2020). Bu yıl da belirlenen etkinlikler 8-14 Şubat tarihleri arasında gerçekleştirilmiştir. Farkındalık geliştirmek adına düzenlenen etkinlikler arasında eğitimciler için ücretsiz seminer etkinlikleri, ebeveynler için dijital refah, kişisel verilerin korunmasına ilişkin ve sahte haber üretimi konusunda bilgilendirici etkinlikler bulunmaktadır.

Öte yandan Eğitim ve Kültür Bakanlığı gençlik politikası kuruluşlarını destek hibeleri sağlamaktadır. Spesifik olarak Finlandiya Medya Eğitimi Topluluğu (Mediakasvatus) gibi kuruluşlar medya okuryazarlığı ve bilgi toplumu becerilerini sağlamak adına ülke

çapında geliştirmek adına faaliyetlerini sürdürmektedir (Mediakasvatusseura ry, 2020). Bu faaliyetler arasında etkinlik düzenlemek, materyal yayınlamak, geliştirme projelerine katkıda bulunmak ve kamusal tartışmalara katkıda bulunmak yer almaktadır. Eğitim ve Kültür Bakanlığı tarafından da desteklenen Mediakasvatus, ağını çocuk ve gençlik çalışmaları ile ilgili kuruluşlar, kültür kuruluşları, medya ve kültür temsilcilerinden oluşturmaktadır. Devlet tarafından desteklenen projeler arasında Lukuinto (Okuma Keyfi) (*Joy of Reading - Lukuinto*, 2015), Monilukutaito (Çoklu Okuryazarlık) gelişim programı (Multiliteracy, 2021) bulunmaktadır. Lukuinto programının amacı çocuklarda ve gençlerde kapsamlı okuma becerilerini geliştirmek, okul, kütüphane ve ev arasındaki iş birliği yoluyla okuma alışkanlığını arttırmaktır. Programın hedef grupları arasında 6-16 yaş arası çocuklar ve gençler, öğretmenler, kütüphane çalışanları ve ebeveynler yer almıştır. Monilukutaito gelişim programı ise çoklu medya okuryazarlığa odaklanmıştır. Çoklu okuryazarlık kavramının, çocukların erken yaşlardan itibaren argüman ve fikirleri anlama, değerlendirme yetilerinin geliştirilmesinde önemli olduğu vurgulanmaktadır. Çoklu okuryazarlık kavramının geliştirilmesi için, 0-8 yaş arası çocukların gelişimi için güncel araştırmalara dayanan öğrenme ortamları ve pedagojik düzenlemeleri içeren modeller geliştirmektedirler. Modeller ise örgün eğitimde, kültürel kurumlarda ve ayrıca aile ve çocukların bireysel hayatlarına dâhil edilebilmek adına geliştirilmektedir. Bu girişimler çocukların erken yaşlardan itibaren, medya okuryazarlık becerilerini geliştirmeye yöneliktir. Finlandiya'da yürütülen gençlere yönelik medya okuryazarlığı eğitimi projeleri incelendiğinde, kazandırılması hedeflenen beceriler şu şekilde kategorize edilmiştir: yaratıcılık, eleştirel düşünme, kültürlerarası diyalog, medya kullanımı, katılım ve etkileşim (Insights & Chapman, 2016, s. 176).

2.2. Danimarka

Danimarka'da medya okuryazarlığı kapsamı ve politikaları EACEA (Education, Audiovisual and Culture Executive Agency) tarafından yayımlanan raporda kapsamlı bir şekilde ele alınmıştır (*Denmark | YouthWiki*, 2021). Raporda, Danimarka'daki ilköğretim ve ortaöğretimde teknoloji anlayışının gelişmesi için verilecek olan derslere, alt ve orta eğitimde yine teknolojik anlayışın gelişmesi ve medya okuryazarlığı becerilerinin geliştirilmesi için eğitimlere, mesleki eğitimde dijitalleşmeye odaklanılmıştır. Ülkede dijitalleşme ile ilgili adımları Sanayi, İş ve Mali İşler Bakanlığı (Erhvervsministeriet) yürütmektedir. Aynı zamanda medya okuryazarlığı ve dijitalleşme ile ilgili resmi adımların atılması ve yürütülmesi süreci, yükseköğretim ve bilim bakanı, eğitim bakanı ve istihdam bakanı tarafından yürütülmektedir. Yayımlanan raporda gençler ve dijitalleşme ile ilgili olarak odaklanılan konular, gençlerin siber ortamdaki güvenliği için eğitimler verilmesi ve bu eğitimlerin dijital beceriler ve güvenlik perspektifini önceleyerek yapılması uygun görülmüştür. Danimarka'daki temel strateji, çocukların ve gençlerin

internetteki içerikler hakkında eleştirel düşünme becerilerine odaklanmaktadır. Bunların içinde sahte haberler, radikalleşme, siber zorbalık ve çevrim içi dolandırıcılık vardır. Gençlerin ve çocukların özellikle yeni medya becerilerinin geliştirilmesi ve farkındalıkların artırılması için Dijital Strateji Komitesi kurulmuştur.

2019 yılında Yüksek Öğrenim ve Bilim Bakanlığı dijital becerin geliştirilmesi için gençleri kapsayan bir eylem planı oluşturmuştur (*Digitale Kompetencer Og Digital Læring*, 2019). Eylem planında odaklanan üç temel unsur vardır: Öğretmenlerin ve öğrencilerin yeterliliklerinin geliştirilmesi için hükümet eğitim kursları için bütçe ayırarak ilgili kişiler kursların geliştirilmesini hedeflemiştir. Tecrübe ve bilgi paylaşımı odağında ise ulusal bilgi kaynaklarının oluşturulması, dijital öğrenme teknolojileri ve dijital yetkinliklerin geliştirilmesi için ağlar kurulması, bu ağların kurulması için gerekli finans desteğinin sağlanması vardır. Düzenlemelerin dijital gerçekliğe göre tasarlanması, eğitimde dijital araç kullanımına teşvik etmektedir. Finlandiya'da olduğu gibi Danimarka'da da medya okuryazarlığı müfredatta bulunmaktadır. 1991 yılında, medya eğitimi zorunlu görsel sanatlar dersinin bir bölümü olarak ulusal olmamakla beraber müfredatta dâhil edilmiştir (Drotner, 2014). Yeni düzenlemelerle birlikte bilişim ve dijital yetkinlikler müfredatta dâhil edilmiştir. Danimarka özellikle dijital medya okuryazarlığındaki farkındalığın artırılması adına girişimlerde bulunmuştur. Çocuklar ve Gençler İçin Medya Kurulu (*Medierådet for Børn og Unge*) 2004 yılından itibaren Danimarka'da özellikle dijital medya alanında ve dijital medya okuryazarlığında çocuk ve gençlerin farkındalığının artırılması yönünde faaliyet göstermektedir (*Medierådet | Medierådet*, 2021).

Avrupa Görsel İşitsel Gözlemevi'nin 2016 senesine ait raporuna göre, Danimarka'da yürütülen medya okuryazarlığı eğitimi projelerinde kazandırılmak istenen beceri seti sırasıyla şu öğelerden oluşmaktadır: Eleştirel düşünme, katılım ve etkileşim, medya kullanımı, kültürlerarası iletişim (Insights & Chapman, 2016, s. 141).

2.3. Estonya

Danimarka'da olduğu gibi Estonya'da da özellikle dijital medya okuryazarlığı ile ilgili stratejiler, EACEA tarafından yayınlanan raporda ele alınmıştır (*6.8 Media Literacy and Safe Use of New Media | YouthWiki Estonia*, 2021). Raporda dijital yeterliliklerin geliştirilmesi, öğretmen, öğrenci, öğretim görevlilerinin dijital yetkinliklerinin geliştirilmesi, dijital kaynakların kullanılmasına odaklanılmıştır. 2014 yılında strateji hedefini uygulayabilmek adına Eğitim ve Araştırma Bakanlığı tarafından Dijital Odak Programı yayınlanmıştır. Bu programda da odaklanılan konu, öğretmenler ve öğrencilerin dijital yeterliliklerinin artırılması ve verimli kullanılmasıdır. Estonya'da medya okuryazarlığı ve eğitimle ilgili reform ve düzenlemeler Eğitim ve Araştırma Bakanlığı tarafından yürütülmektedir. Raporda müfredatın, temel ve orta eğitim düzeyinde dijital yeterliliklerin kazanılması açısından güncelleneceği yer almaktadır. Ayrıca öğrencilerin dijital yetkinlikleri düzenli

olarak değerlendirilecek, öğretmen ve öğrencilerin dijital becerilerinin geliştirilmesi için uygun ortamlar sağlanacaktır. Estonya’da ortaokullar düzeyindeki müfredatta dijital yeterlilik en çok önce çıkan konulardandır. Ülkenin eğitim politikasında dijital yeterlilik ön plana çıkan bir kavramdır. Bu kavram toplumsallaşmak, dijital vatandaşlık, bilgi bulmak ve korumak, içerik oluşturmak, dijital araçları kullanmak ve risklerin farkında olmayı barındırır. Gençler için okul müfredatlarında bilgi ortamının tanımlanması ve teknoloji ve yeniliği birlikte kullanarak bilgi ortamının teknoloji ve yenilik araçları ile birlikte anlaşılmasına odaklanılmışlardır. Eğitim ve Gençlik Kurumunun da müfredata katkı sağlayacak girişimleri olmuştur (Haridus- ja Noorteamet, 2021).

Estonya devleti tarafından kurulan HITSA Tallinn Teknoloji Üniversitesi, Eesti Telekom ve Estonya Bilgi Teknolojisi ve Telekomünikasyon Derneği tarafından da desteklenmektedir. HITSA, eğitim programlarının faaliyetleri, bilgisayar teknolojileri endüstrileri, diğer eğitim kurumları ve devlet arasındaki işbirliğini ilerletmeyi hedeflemektedir (“About Us - HITSA,” 2014) . HITSA, dijital alandaki bilgi ve becerilerin geliştirilmesi için eğitimciler ve gençler için bir eğitim portalı olmanın yanı sıra, öğrencilerin dijital yetkinliklerini de geliştirecek materyaller geliştirmektedir. Estonya’da medya okuryazarlığı eğitimi ayrı bir ders olarak verilmek yerine diğer derslere entegre bir şekilde yürütülmektedir (Siibak et al., 2014). Derslerin içinde medya okuryazarlığına ilişkin yer alan temalar haber yazmak, medyanın toplumdaki rolü, internet güvenliği gibi konulardır. Müfredatlar arası programda “bilgi ortamı” kapsamında medya okuryazarlığı eğitiminin verilmesi zorunludur. Ancak uygulama biçimleri okulların seçimine dayanmaktadır. Lise düzeyinde ise ilk defa 2012/2013 eğitim öğretim yılında müfredata zorunlu ders olarak eklenen “Medya Etkileri” dersi bulunmaktadır.

2.4. Hollanda

EACEA’nın raporuna göre Hollanda’nın medya okuryazarlığı ve yeni medyanın güvenli kullanımı konusunda henüz ulusal bir stratejisi yoktur ve merkezi olarak bir eğitim sürdürülmemektedir (Insights & Chapman, 2016, ss. 438–440). Öte yandan medyaya ilişkin ulusal politikadan Eğitim, Kültür ve Bilim Bakanlığı sorumludur (6.8 *Media Literacy and Safe Use of New Media | YouthWiki Netherlands*, 2021) . Okulların müfredatlarında medya okuryazarlığı zorunlu tutulmamakla beraber, birçok okul dijital vatandaşlık, sosyal medya kullanımı, teknolojik cihazların kullanımı ile ilgili bilinçlendirme çalışmaları yapmaktadır. Hükümet tarafından medya okuryazarlığı ve çevrimiçi güvenliği teşvik etmek amaçlı olarak iki web sitesi açılmıştır. Bu siteler, devlet destekli olarak ve merkezi olmayan medya okuryazarlığı girişimlerini desteklemek amaçlı kurulmuştur. Bunlardan ilki Mediawijzer (Mediawijzer.net, 2020), bir diğeri ise Mediawijsheid web sitesidir (Mediawijsheid.nl, 2015). Mediawijzer 2008 yılında devlet insiyatifıyla kurulmuştur ve Hollanda medya okuryazarlığı ağını beş kurucu ortak ve 1100’den fazla

partnerle sürdürmektedir. Aynı zamanda medya okur yazarlığı alanında farklı şekillerde faaliyet gösteren kuruluşların da derlendiği bir ağıdır. Mediawijzer.net'in iki ana hedefi vardır: (1) medya okuryazarlığı ve medya okuryazarlığı eğitimi için daha fazla farkındalık yaratmak; ve (2) ağ ortaklarının yeni medya okuryazarlığı hizmetlerini, projelerini ve materyalleri geliştirmesini kolaylaştırmak. Mediawijzer.net, ilk hedefi gerçekleştirmek için okullara, ebeveynlere ve gençlere yönelik yıllık kampanyalar düzenlemektedir. İkinci hedefi gerçekleştirmek için Mediawijzer.net tarafından, konferanslar, seminerler ve uzman toplantıları düzenlenir. Uygulama ve araştırma projelerini teşvik eder ve finanse eder; yayınlar çıkarır; yenilikçi projelere finansman sağlar; ve hem çevrimiçi hem de çevrimdışı araçlar ve platformlar aracılığıyla ağ ortakları arasında bilgi alışverişini kolaylaştırır. Mediawijzer.net'i temel partnerlerinden olan Bilişim Teknolojileri Uzmanlık Merkezi (Stichting Kennisnet) ve Bilgi Toplumu Ağı (ECP) bilgisayar teknolojileri ve medya okuryazarlığı ile ilgili eğitim için birçok materyal ve kaynağın geliştirilmesini sağlar. Devlet tarafından desteklenen ve ülkede medya okuryazarlığını geliştiren bu ağlar ise ulusal ve resmi olarak tanımlanmıştır.

Hollanda Milli Kütüphanesi tarafından yönetilen halk kütüphaneleri, Hollanda'da özel bir role sahiptir ve ilkökul ve meslek okulu öğretmenlerine ve öğrencilerilere medya okuryazarlığı konusunda faaliyetlerini sürdürmeleri için eğitim ve destek sağlar. Kjikwijzer ise ebeveynleri bir program başlamadan riskler ve yaş grupları hakkında uyarır. Hollanda Görsel-İşitsel Medyanın Sınıflandırılması Enstitüsü (Nederlands Instituut voor de Classificatie van Audiovisuele Media NICAM) ise yaşla ilgili tavsiyeler için standartlar geliştirir.

2.5. İsveç

EACEA'nın raporunda 2015 yılında hükümetin Ulusal İsveç Eğitim Kuruluşunu ülkede medya okuryazarlığı eğitimini geliştirmek adına görevlendirildiği yer almaktadır (6.8 *Media Literacy and Safe Use of New Media* | *YouthWiki Sweden*, 2021). 2022 yılı için geliştiren ana stratejiler tüm öğrencilerin yeterli dijital becerileri kazanması okul sistemlerinin dijitalleşme ile birlikte karakterize edilerek eğitimde dijital araç ve kaynak erişimin iyileştirilmesi ve verimliliğe katkıda bulunulmasıdır. Bu politika ve stratejilerin gerçekleştirilmesi için öncelikli olarak medya okuryazarlığı politikasında karar alıcılarının istek ve beklentilerinin politika uygulancak kişiler için netleştirilmesi, uzmanların liderlik etmeleri için gerekli dijital becerilere sahip olması, okul personelinin dijital araçları kullanması, erişmesi, öğretim kaynaklarını bulabilmesi gerekmektedir. Aynı zamanda öğrencilerin de dijital araçlara ulaşması, yeterli altyapı ve teknik/ eğitimci materyalin bulunması ve yaygın olarak kullanılması diğer gereklilikler olarak belirlenmiştir.

İsveç devleti, müfredat belgelerinde öğretimdeki içeriklerin ayrıntılı tanımlarını vermeyi amaçlamamaktadır. Bunun yerine konular hakkında genel bir “hedefe yönelik” bakış açısı sunmaktadır. Genel müfredatta ise medya eğitimi referansları bulunmaktadır. Medyanın rolü, öğrencilerin bilgi ve deneyimlerini geliştirebilecekleri ve kullanabilecekleri dil, resim, müzik, drama ve dansı kapsayan mümkün olduğu kadar çok farklı ifade biçimi, metin incelemelerinde medya metinlerinin de incelenmesi şeklindeki yaklaşımlar, medya okuryazarlığının birçok yönünü içinde barındırmaktadır. Örneğin; beden eğitimi ve sağlık dersinde, fiziksel aktivitelerin, sporun ya da dansın yer aldığı medya içeriklerinden seçilen örnekler, modern kültür bağlamında tartışılır ve gençlerin medya temsillerinde tektipleştirmeye ilişkin farkındalıklarının artması hedeflenir (Manalili & Rehnberg, 2008, s. 46).

2017 yılında İsveç devleti medya okuryazarlığını ülke çapında geliştirmek ve çevrimiçi güvenliği sağlamak adına çeşitli düzenlemeler gerçekleştirdi. Yapılan düzenlemelerden başında, programlamanın zorunlu eğitim çerçevesine dahil edilmesiydi. Özellikle teknoloji ve matematik alanlarında programlama ders planlamalarına ve uygulamalarına dahil edildi. Ayrıca, öğrencilerin kaynakları eleştirel olarak değerlendirme becerilerinin güçlendirilmesiyle öğrencilerin sorunları çözme, fikirleri eyleme dönüştürme yeteneklerinin güçlendirilmesi, öğrencilerin dijital metinler ve medyalar ve araçlarla birlikte çalışmasının desteklenmesi, öğrencilerin dijital sistem ve hizmetlerin kullanılmasının teşvik edilmesi ve son olarak öğrencilerin dijitalleşmenin birey üzerindeki etkisine dair toplumsal bir anlayış ve bakış açısı geliştirmesi konularına odaklanıldı. İsveç Medya Konseyi (Medierådet) ve Ulusal Eğitim Kuruluşu (Skolverket), bu değişikliklik ve düzenlemelerden ayrıca kullanımı teşvik etmekte başlıca sorumluluğu üstlenen aktörler olarak görevlendirildi. İsveç Medya Konseyinin ayrıca çocuklar ve gençlerin medya kullanımı ile ilgili araştırmalar konusunda da sorumlulukları bulunmaktadır. Ayrıca, Güvenli İnternet Merkezinin de (Safer Internet Centre Sweden-SIC SE) çalışmaları mevcuttur (BIK Portal, 2021). Betterinternetforkids gibi web siteleri ile ülke çapında öğrencilerin ve gençlerin dijital eğitim materyallerini tanıması, gençlerin internetteki risklerle başa çıkmayı öğrenmesi, internet ortamındaki kutuplaşmadan uzak durması konularına odaklanmıştır. İsveç hükümetinin medya okuryazarlığında odaklandığı bir diğer konu ise nefret söylemidir (STMR, 2021). Nefret söylemi ve kötüye kullanma konusunda özellikle ebeveynler ve çocukların bakımlarından sorumlu kişiler için, çocukların perspektifini kavramalarına yönelik ve yapılacaklar konusunda bilgilendirici raporlarını “no hate speech movement” çalışmaları kapsamında yayınlamışlardır (Swedish media council [Statens medieråd]).

Sonuç ve Tartışma

Hızla dijitalleşen dünyada, 21. yüzyıla toplumsal uyum çerçevesinde ortaya atılan ve edinilmesi tavsiye edilen beceri ve yetkinlikler incelendiğinde, medyatikleşme ve dijitalleşme odaklı okuryazarlıkların neredeyse tüm alanlarda altının çizildiğini görüyoruz. Anglosakson ve Avrupa merkezli yaklaşımlardaki stratejik farklılıklar kadar, tanım ve isimlendirme farklılıkları olduğunu görmek, küresel düzeyde ortak hedefler koyarak benzer reçeteler üzerinden yetkinliklerin iyileştirilmesini zorlaştırmaktadır.

Avrupa merkezli medya okuryazarlığı çalışmalarına bakıldığında, yine de Avrupa Birliği çatısı altında eşgüdümlü stratejik planlamalar için çaba sarf edildiği görülmektedir. Makalede de bahsedildiği üzere, 2006 yılında Avrupa Komisyonu tarafından Medya Okuryazarlığı Uzman Grubunun kurulması, alandaki eğitim politikalarının katılımcı bir anlayışla güncel ve sürekli tartışmada tutulması, EAVI tarafından medya okuryazarlığı ölçümlmelerine ilişkin Avrupa ülkelerinin neredeyse tamamını kapsayacak şekilde tasarlanan araştırma, son olarak EuPi-OIS tarafından 2017 yılından bu yana gerçekleştirilen Medya Okuryazarlığı Endeksi çalışması, Avrupa'nın bütünlük bir strateji kurgulama isteği ve gayretine örneklerdir.

Makale içerisinde, 21. yüzyıl becerilerinde altı çizilen yeni medya okuryazarlığı ve dijital okuryazarlığı kapsamına alan Medya Okuryazarlığı Endeksi'nin son açıklanan sonuçlarında ilk beş sırada yer alan ülke mercek altında alınmıştır. Finlandiya, Danimarka, Hollanda, İsveç ve Estonya'nın bu alandaki eğitim politikaları ve uygulamaları, bürokratik açıdan farklılıklar göstermektedir. Örneğin, her ülkede farklı bakanlık ve bakanlıklar medya okuryazarlığı eğitim politikalarından sorumlu tutulmuştur. Örneğin Danimarka'da, bilim, istihdam ve eğitim bakanlarının ortak sorumluluk alanında giren medya okuryazarlığı politikaları, Hollanda'da Eğitim, Kültür ve Bilim Bakanlığının sorumluluk alanındadır. Dolayısıyla, ülkelerin eğitim politikalarını uygulama bürokrasileri ve prosedürleri kendi ihtiyaçları ve ülke dinamiklerine göre şekillenmiştir. Öte yandan, tüm bu ülkelerin eğitim politikalarında ortak olan ve Türkiye'nin medya okuryazarlığı alanındaki adımları için örnek teşkil edebilecek hususları atlamamak gerekir:

- * Medya okuryazarlığı, sadece dijital alanda teknik beceriyle kısıtlanmayan bir beceri olarak görülmektedir. Dijital okuryazarlık ve yeni medya okuryazarlığının bileşenlerinde etik, hukuk, toplumsal kurallar ve kültürlerarası iletişim becerileri yer almaktadır.
- * Ülkelerin eğitimlerinde ortak olan bir diğer nokta, odağına eleştirel düşünme becerisini almasıdır. Teknik becerinin birincil önemde yer almadığı bu yaklaşımda, özellikle dijital vatandaşlık becerileri kapsamında eleştirel düşünme ve düşünceyi nesnel şekilde ifade edebilme becerileri ön plana çıkmaktadır.

- * Medya okuryazarlığı eğitimi, belirli bir yaş aralığında belirli bir süre verilen eğitimden çok, tüm topluma kazanım sağlamayı hedefleyen bir yaklaşım ve süreklilik arz eden yaşam boyu eğitim modülü olarak kurgulanmıştır.

Bu üç maddenin, Türkiye'nin de son dönemde mercek altına aldığı yeni okuryazarlıklara dair belirlenecek yol haritalarına katkı sağlayabileceği düşünülmektedir. Türkiye'de eğitim hayatının iki yılında seçmeli ders olarak alınan bir medya okuryazarlığı eğitimi, eksik, sınırlı ve sürdürülebilirlikten uzak olacaktır. Teknik beceri ve yeterliliklere odaklanan kısa zaman diliminde verilen bir medya okuryazarlığı eğitiminden ziyade, zamana yayılmış, eleştirel düşünmeyi odağına alan, teknik becerilerle bunu destekleyen, toplumun her kesimini hedefleyen bir hayat boyu eğitim çalışması, Türkiye'de hem gençleri hem de toplumun her kesimini 21. yüzyıla daha hazır kılacaktır. Bu yönde yapılan çalışmaların, ülkemizde hem devlet kurumlarınca (MEB'in öğretmen ve öğrencilere yönelik dijital okuryazarlık eğitim kitapçıkları, dijital okuryazarlık odaklı TRT Çocuk yapımları vb.) hem eğitim kurumlarınca (Bilgi Üniversitesi Bilişim ve Teknoloji Hukuku Enstitüsü'nün Dijital Öğütler serisi vb.) çeşitlendirildiği ve desteklendiği görülmektedir. Farklı platformlarda hukuk, eğitim, bilişim, ebeveynlik gibi farklı odak noktaları çevresinde şekillenen bu girişim ve projelerin, ulusal bir plan dâhilinde ilerlemesi, 21. Yüzyıl yetkinliklerinin kazanımına dair toplumsal bir atılımı hızlandıracaktır.

Twenty-First Century Skills and The Requirements Of A Digitilized World For Youth: New Literacies

*Ayşe Elif Posos Devrani**

Extended Abstract

The skills required of individuals and societies in today's changing world are frequently dubbed 21st-century skills in the literature of different disciplines. Though different institutions and organizations have conducted various studies on these skill sets, all of their outlines resemble each other in principle. The OECD divides these skill sets into several main categories, namely, the cognitive domain, communicative domain, and ethical/social impact; yet, the repercussions of digitalization stand out in all categories. In the 21st-century, marked by digitalization, two important literacy stands out when looking at the content of competencies: digital literacy and new media literacy.

Considering European-centred media literacy studies, we observe that efforts promoting co-ordinated strategic planning under the purview of the European Union are ongoing. The establishment of the Media Literacy Expert Group by the European Commission in 2006 endeavoured to keep discussion on educational policies in the field moving in a participatory manner. Furthermore, the research designed by EAVI to cover almost all European countries on assessing media literacy measurement and the research by EuPI-OIS in the Media Literacy Index 2017 study are examples of Europe's desire and efforts to construct an integrated strategy.

This article scrutinises the top five countries in the latest published results of the Media Literacy Index, which includes new media literacy and digital literacy highlighted in 21st-century skills. The education policies and practices of Finland, Denmark, Netherlands,

* Assistant Professor, PhD, Turkish-German University, Department of Cultural and Communication Studies, posos@tau.edu.tr, ORCID: 0000-0002-9550-3879

Media literacy is regarded as a skill that is not restricted to technical skills in the digital field. The components of digital literacy and new media literacy include ethics, law, social rules, and intercultural communication skills.

Another common point in these countries' education policies is that they place critical thinking skills at their focal point. Accordingly, critical thinking and one's ability to express his/her thoughts objectively within the scope of digital citizenship skills come are prioritised where technical skills are not of primary importance.

Media literacy training has been designed to provide gain to the whole of society and embraced a lifelong education approach.

Kaynakça/References

- 6.8 Media literacy and safe use of new media | YouthWiki Sweden. (2021, February 23). <https://national-policies.eacea.ec.europa.eu/youthwiki/chapters/sweden/68-media-literacy-and-safe-use-of-new-media>
- About us - HITSA (2014, March 26). HITSA. <https://www.hitsa.ee/about-us> Ajankohtaista-Mediataitokoulu. (2021, February 23). <https://www.mediataitokoulu.fi/index.php?lang=fi>
- Ananiadou, K., & Claro, M. (2009). *21st Century Skills and Competences for New Millennium Learners in OECD Countries*. OECD. <http://repositorio.minedu.gob.pe/handle/20.500.12799/2529>
- Bachmair, B., & Bazalgette, C. (2007). The European Charter for Media Literacy: Meaning and Potential. *Research in Comparative and International Education*, 2(1), 80–87. <https://doi.org/10.2304/rcie.2007.2.1.80>
- BIK Portal. (2021, February 23). *Home - BIK Portal - BIK Community*. <https://www.betterinternetforkids.eu/>
- Buckingham, D. (2010). Defining Digital Literacy. In B. Bachmair (Ed.), *Medienbildung in neuen Kulturräumen* (ss. 59–71). VS Verlag für Sozialwissenschaften. https://doi.org/10.1007/978-3-531-92133-4_4
- Celot, P. (2012). Eavi Studies on Media Literacy in Europe. *Medijske Studije*, 3(6), 76–81.
- Celot, P. (2012). Eavi Studies on Media Literacy in Europe. *Medijske Studije*, 3(6), 76–81.
- Cervi, L. M. P., Paredes, O., & Tornero, J. (2010). Current Trends of Media Literacy in Europe. *International Journal of Digital Literacy and Digital Competence*, 1(4), 1–9. <https://doi.org/10.4018/jdlc.2010100101>
- Denmark | YouthWiki. (2021, February 23). <https://national-policies.eacea.ec.europa.eu/youthwiki/chapters/denmark/overview>
- *Digitale kompetencer og digital læring: National handlingsplan for de videregående uddannelser*. (2019). Uddannelses- og Forskningsministeriet.
- Drotner, K. (2014). *Media and Information Literacy Policies in Denmark (2013)*. University of Southern Denmark. http://ppemi.ens-cachan.fr/data/media/colloque140528/rapports/DENMARK_2014.pdf

- Haridus- ja Noorteamet. (2021, February 23). *Haridus- ja Noorteamet*. <https://harno.ee/en>
- Insights, M., & Chapman, M. (2016). *Mapping of media literacy practices and actions in EU-28*. European Audiovisual Observatory. <https://ketlib.lib.unipi.gr/xmlui/handle/ket/1185>
- Jaakkola, M. (2020). Editor's introduction. Media and information literacy research in countries around the Baltic Sea. *Central European Journal of Communication*, 13(2), 146–161. [https://doi.org/10.19195/1899-5101.13.2\(26\).1](https://doi.org/10.19195/1899-5101.13.2(26).1)
- Joshua Gaston (2020). Teaching Media Literacy to ESL and EFL Students in the Age of COVID-19. *GATESOL in Action Journal*, 30(1), 48–58–48–58.
- *Joy of Reading - Lukuinto*. (2015, June 26). <http://www.lukuinto.fi/joy-of-reading.html>
- Jungar, J. (2019). *A Finnish case study: declining trust in media in a traditionally consensual and stable society*. Reuters Institute University of Oxford. <https://reutersinstitute.politics.ox.ac.uk/sites/default/files/2020-08/jonas%20reuters%20institute%20fellowship%20paper%20final.pdf>
- Kavi. (2020, March 26). *National Audiovisual Institute - Kavi*. <https://kavi.fi/en/national-audiovisual-institute/>
- Koltay, T. (2011). The media and the literacies: media literacy, information literacy, digital literacy. *Media, Culture & Society*, 33(2), 211–221. <https://doi.org/10.1177/0163443710393382>
- Leaning, M. (2019). An Approach to Digital Literacy through the Integration of Media and Information Literacy. *Media and Communication*, 7(2), 4–13. <https://doi.org/10.17645/mac.v7i2.1931>
- Lessenski, M. (2017). *Can this be true? Predictors of media literacy and resilience to the post-truth phenomenon in Europe*. EuPi-OSI-Sofia. https://osis.bg/wp-content/uploads/2018/04/MediinaGramotnost_110kt2017_EN.pdf
- Lessenski, M. (2018). *Common Sense Wanted: Resilience to post-truth and its predictors in the new media literacy index 2018* EuPi-OSI-Sofia. https://osis.bg/wp-content/uploads/2018/04/MediaLiteracyIndex2018_publishENG.pdf
- Livingstone, S. (2004). Media Literacy and the Challenge of New Information and Communication Technologies. *The Communication Review*, 7(1), 3–14. <https://doi.org/10.1080/10714420490280152>
- Livingstone, S., Papaioannou, T., Del Grandío, M. M., & Wijnen, C. (2012). Critical Insights in European Media Literacy Research and Policy. *Medijske Studije*. <https://digitum.um.es/digitum/handle/10201/43359>
- Manalili, R., & Rehnberg, J. (2008). *Media Education in the Swedish Compulsory School: a comparison of the Swedish school curriculum documents with the leading countries*. Göteborgs Universitet. https://gupea.ub.gu.se/bitstream/2077/19536/1/gupea_2077_19536_1.pdf
- Mcdougall, J., Zezulcova, M., van Driel, B., & Sternadel, D. (2018). *Teaching media literacy in Europe: evidence of effective school practices in primary and secondary education, NESET II report*. Publications Office of the European Union. http://eprints.bournemouth.ac.uk/31574/1/ar2_teaching%20media%20literacy_neset.pdf
- Mediakasvatusseura ry. (2020, September 29). *The Finnish Society on Media Education - Mediakasvatusseura ry*. <https://mediakasvatus.fi/english/>

- Mediataitoviikko. (2020, September 11). *In English - Mediataitoviikko*. <https://www.mediataitoviikko.fi/in-english/>
- Mediawijsheid.nl. (2015). *Mediawijsheid (media literacy), vaardigheden voor 21e eeuw*. <https://www.mediawijsheid.nl/mediawijsheid/>
- Mediawijzer.net. (2020, November 18). *About Mediawijzer.net*. <https://www.mediawijzer.net/about-dutch-media-literacy-network/>
- Medierådet | Medierådet. (2021, February 23). <https://www.medieraadet.dk/>
- Multiliteracy. (2021, February 23). *Multiliteracy - Monilukutaito*. <http://www.monilukutaito.com/en/>
- Nielsen, R. K., Gorwa, R., & de Cock Buning, M. (2019). *What can be done? Digital Media Policy Options for Europe (and beyond)*. <https://reutersinstitute.politics.ox.ac.uk/what-can-be-done-digital-media-policy-options-europe-and-beyond>
- Opetus- ja kulttuuriministeriö. (2021, February 23). *Opetus- ja kulttuuriministeriö - OKM - Opetus- ja kulttuuriministeriö*. <https://minedu.fi/etusivu>
- Palsa, L., & Salomaa, S. (2020). Media literacy as a cross-sectoral phenomenon: Media education in Finnish ministerial-level policies. *Central European Journal of Communication*, 13(2), 162–182. [https://doi.org/10.19195/1899-5101.13.2\(26\).2](https://doi.org/10.19195/1899-5101.13.2(26).2)
- Pekman, C. (2016). Avrupa Birliği'nde Medya Okuryazarlığı. In N. Turkoglu & M. C. Şimşek (Eds.), *Medya okuryazarlığı* (1st ed., ss. 37–45). Pales Yayınları.
- Siibak, A., Ugur, K., & Vinter, K. (2014). *Media and Information Literacy Policies in Estonia (2013)*. University of Tartu. http://ppemi.ens-cachan.fr/data/media/colloque140528/rapports/ESTONIA_2014.pdf
- Silver, A. (2009). A European Approach to Media Literacy: Moving toward an Inclusive Knowledge Society. *Comunicar: Revista Científica De Comunicación Y Educación*, 16(32), 11–13. <https://doi.org/10.3916/c32-2009-01-004>
- Sourbati, M. (2009). Media Literacy and Universal Access in Europe. *The Information Society*, 25(4), 248–254. <https://doi.org/10.1080/01972240903028680>
- STMR. (2021, February 23). *In English*. <https://www.statensmedierad.se/ovrigt/inenglish.579.html>
- Swedish media council. *Hate speech and abuse on the internet - english (print)*. https://statensmedierad.se/download/18.275f963e155a2eef518c072/1467374537727/No-hate-broschure-Hate-speech-parent-english-print_A4.pdf
- UNESCO. (2003). *Prague Declaration: Towards an information literate society*.